

Dansk Geologisk Forening (DGF)

1893-1993: Personer og begivenheder i to billeder

Erik Kristiansen

Billede nr 1:

Deltagerne i DGF-ekskursion til SØ-Skåne, pinsen 1895 (Tomelilla d. 4/6): Stående i bageste række fra venstre: A. Schmidt, W. Schibbye, A. Hertz, H. Pjeturs(son), J.P.J. Ravn, O.B. Bøggild, P. Krarup. Siddende/knælende i forreste række fra venstre: C.E. Aagaard, K.J.V. Steenstrup, N.V. Ussing, K.A. Grönwall, A. Clement, V. Madsen.

Et karakteristisk udsnit af den unge forenings ca 75 medlemmer på den dengang årlige pinseekskursion, 6 professionelle geologer og 6 amatører. Ekskursionslederen K.A. Grönwall (Lund) blev først medlem året efter, men var medlem af Lunds geologiska Fältklub (LGF), som DGF samarbejdede med,

og hvis stiftelse i 1892 havde været inspirerende for dannelsen af Dansk geologisk Forening d. 16/1 1893 på Cafe du Lac, Sotorvet i København. De første 20 år holdtes foredragsmøderne oftest på forskellige københavnske cafeer. Man afsluttede gerne med spisning. Derefter blev Mineralogisk (Geologisk) Museum hovedmødestedet.

Personerne på billedet repræsenterer hver for sig og i kombination vigtige begivenheder i DGF's første 50 år. Statsgeolog ved DGU K.J.V. Steenstrup og geolog V. Madsen (senere direktør ved DGU) var DGF's første formænd. Samtidig er de de geologer, der har siddet som formænd i flest perioder, henholdsvis 1893-98, 1900-1901, 1902-1903, 1905-1906 og 1898-99, 1901-02, 1903-04, 1914-15, 1926-28, 1935-37.

K.J.V. Steenstrup og V. Madsen skrev endvidere Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening nr. 1: K.J.V. Steenstrup, 1894: Om Klitternes Vandring (først publiceret af Videnskabernes Selskab) og nr. 2: V. Madsen, 1895: Istidens Foraminiferer i Danmark og Holsten (V.Madsen's doktordisputats). Som gamle blev de begge valgt til æresformænd, henholdsvis nr 2 (1906-1913) og nr 4 (1941-47) af hidtil 4. Lobbyvirksomhed udøvede de også med held. Med professor mineralogiæ N.V. Ussing, bestyrelsesmedlem i perioden 1893-96, som primus motor og utvivlsomt støttet af V. Madsen udvirkede DGF's bestyrelse statsstøtte til udgivelsen af Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening fra nr. 3 (1896) (finansåret 1896-97). Ovennævnte inviterede finansudvalget, lands- og folketingets formænd m.fl. til et møde om moseundersøgelser i Danmark (12/03-1896) for at bakke op om professor Warmings avisartikler om mosegeologiens betydning. N. Hartz blev faktisk pr 1/4 1896 ansat som mosegeolog ved DGU.

Man havde endvidere opnået privat støtte til nye aktiviteter. Allerede i 1895 gav De brochske Legater 100 kr til trykning og udsendelse af skemaer vedrørende jordskælvsagttagelser. Efter jordskælvet i 1904 udsendte man atter via pressen skemaer til almenheden.

Den islandske geolog Pjetursson, medstifter af DGF, publicerede sin doktordisputats i Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening nr. 2/11 (1905): 'Om Islands Geologi'. DGF har publiceret yderligere 5 doktordisputatser.

På initiativ af professor Warming og med baggrund i den tyske naturfredningspioner professor H. Conwentz's foredrag i København i 1905 ('Schutz der natürlichen Landschaft, ihrer Pflanzen- und Tierwelt, besonders in den skandinavischen Ländern') nedsatte DGF, Dansk Naturhistorisk Forening og Botanisk Forening Udvalget for Naturfredning med 9 medlemmer. De 3 DGF-medlemmer i udvalget blev fra starten A. Jessen, G. Sarauw og V. Hintze. Den sidste beskæftigede sig især ivrigt med Møns Klint.

I 1930'erne blev DGF ejer af den sprængningstruede erraticke blok 'Janum Kjøt' i Han Herred efter på opfordring at have rejst en fredningssag. A. Rosenkrantz og V. Nordmann (se billede 2) var de implicerede DGF-bestyrelsesmedlemmer. Også senere har DGF beskæftiget sig med naturfredning.

K.J.V. Steenstrup (K.J.V.S.'s geologiske Ekskursionslegat fra 1913) og A. Clement (Ingeniør A.C.'s Legat til Fremme af DGF's Virksomhed fra 1935) er de store legatstiftere i DGF-regi. A. Clement, formand for DGF 1916-17, 1918-19, 1920-21, og den første og hidtil eneste amatørgeolog på denne post, forestod det 1. Skandinaviske Geologmøde (Ekskursion 22-27/5 1918 i Nordjylland).

Professor O.B. Bøggild (N.V. Ussings efterfølger som professor mineralogiæ) og docent J.P.J. Ravn, der var ledende københavnske universitetsgeologer fra 1912 til 2. verdenskrig, åbnede definitivt Mineralogisk (Geologisk) Museum for DGF's moder. Bøggild var ofte DGF-bestyrelsesmedlem og udarbejdede den årlige danske geologiske litteraturliste. Ravn oprettede i 1920 Palæontologisk Klub, den første DGF fraktion, og ledede den meget dynamisk med mange foredragsholdere og møder næsten til sin død. Andre klubber er siden kommet til.

V. Madsen og O.B. Bøggild tilsluttede sig den stærkt kritiske anmeldelse af Lauge Kochs 'Geologie von Grönland' (1935) i Meddelelser fra Dansk Geologisk Forening nr. 8 (1935) og ligeledes på en ekstraordinær generalforsamling i december 1935 resolutionsforslaget på grund af samme bog vendt mod Lauge Koch. Lauge Koch stævnedes underskriverne for injurier. En landsretsdøm i 1937 gik Lauge Koch imod. Højesterets dom i 1938 kendte resolutionsforslag og følgeskrivelse ubeføjede. V. Madsen og O.B. Bøggild havde igennem 1920'erne støttet Lauge Koch, der var DGF-formand 1925-26, og været med til at fejre ham i DGF for hans Grønlandsarbejde et par gange.

Billede nr. 2:

Billedet er fra en fest efter et foredrag af forhenværende statsgeolog V. Milthers (medlem siden 1893). Festen blev afholdt for denne dansk kvartærgeolog 'grand old man' på hans 90-årsdag 12/9 1955 i Mineralogisk (Geologisk) Museums kælder. V. Milthers sidder selv ved bordenden midtfor, omgivet af DGF's bestyrelse (statsgeolog S. Hansen, lektor E. Nielsen, K. Ellitsgaard Rasmussen (senere direktør for Grønlands Geologiske Undersøgelse),

K. Halkier (Mineralogisk Museum) samt familie (bl.a. statsgeolog K. Milthers yderst tv). Tidspunktet for fødselsdagen ligger midt mellem 2 vigtige internationale begivenheder i dansk geologis historie, og flere af de mange fremtrædende danske geologer, der ses på dette udsnit af deltagerne i festen, var med til gennemførelsen af begge: Det 5. nordiske Geologmøde i København maj 1951 og Den 21. session (Norden) af Den Internationale Geologkongres i København august 1960.

Det vellykkede nordiske møde i DGF-regi med åbning i Universitetets festsal, oversigtligt indledningsforedrag af DAPCO-direktor A. Gregersen og modtagelse på rådhuset samt ekskursioner før og efter, blev en afgørende øvelse for den meget store nordisk ledede internationale kongres, hvis protektor var Kong Frederik d. 9., og hvis præsident A. Noe-Nygaard og generalsekretær Th. Sorgenfrei meget symbolsk her sidder side om side (venstre side af midterbordet nr. 3 og 4 fra neden). De var også aktive i 1951 sammen med K. Ellitsgaard-Rasmussen, K. Milthers, S. Hansen (alle ved bordenden), J. Rasmussen, E. Koch, H. Sørensen (alle ved højre side af venstre bord), J. Iversen, J. Troels-Smith (venstre side af midterbordet), H. Ødum, Chr. Poulsen, A. Rosenkrantz (højre side af midterbordet), K. Hansen (højre side af hovedbordet).

Under professor Tove Birkelunds formandsskab i 1969-71 (den første kvindelige formand var K. Callisen i 1934-35) blev Århus-sektionen med eget bestyrelsesmedlem og mødeprogram oprettet. DGF's publikationsvirksomhed blev opdelt mellem den engelsksprogede 'Bulletin' og det dansksprogede 'Årsskrift'. I Tove Birkelunds formandsperiode blev Steno-medaljen ligeledes indstiftet. A. Noe-Nygaard og K. Ellitsgaard-Rasmussen promoverede de 2 første modtagere, henholdsvis vulkanologen S. Thorarinsson, Island (1969) og J. Haller, U.S.A. (1974), kortlæggeren af Østgrønlands geologi. Den sidstnævnte ceremoni lignede en endelig bilæggelse af Lauge Kochsagen, som også prof. K. Jessen (midterbordets venstre side, nr. 2 fra oven), A. Noe-Nygaard, Chr. Poulsen og A. Rosenkrantz i sin tid havde været involveret i. Ved jubilæumssymposiet i november 1993 uddeltes Steno-medaljen for 6. gang og - med DGF's bestyrelse som indstiller - DGU's Danmarks Geologipris for første gang.

Kun nordiske geologer har været valgt som æresmedlemmer i DGF. F.eks. valgtes professor K.A. Grönwall (Lund), DGU-ansat 1898-1910, ved 50 års jubilæet i 1943. Første æresmedlem Th. Thoroddson, Island blev valgt på stiftelsesmødet i 1893, mens hidtil seneste, P. Eskola, Finland og P. Hansson, Island blev valgt ved 60 års jubilæet i 1953.